Informacja na temat zmian w zakresie „koszyka inflacyjnego” w 2023 roku

15.03.2023

Badanie zmian cen towarów i usług konsumpcyjnych prowadzone przez Główny Urząd Statystyczny ma na celu określenie wielkości ruchów cen w gospodarce. Informacją wynikową z badania jest agregatowy wskaźnik zmian cen, który interpretowany jest potocznie jako miernik inflacji. Zgodnie z obowiązującymi zasadami metodologicznymi wskaźnik konstruowany jest w oparciu o dwa źródła danych, które składają się na tzw. „koszyk inflacyjny”:

1. wydatki gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych, które pochodzą z badania budżetów gospodarstw domowych, będące podstawą do budowy systemów wag
2. poziomy cen towarów i usług konsumpcyjnych, które notowane są przez ankieterów urzędów statystycznych bezpośrednio w punktach sprzedaży detalicznej, zbierane przez Internet lub pozyskane od gestorów danych z ich systemów informatycznych.

Poza koszykiem inflacyjnym dla tzw. przeciętnego gospodarstwa domowego, Główny Urząd Statystyczny opracowuje „koszyki” dla siedmiu grup społeczno–ekonomicznych, tj. gospodarstwa domowe pracowników, rolników, pracujących na własny rachunek, emerytów, rencistów[a] oraz gospodarstwa utrzymujące się z niezarobkowych źródeł. Wyznaczane są one według kryterium głównego źródła utrzymania.

W 2023 roku, tak jak co roku, zweryfikowano wagi obrazujące strukturę aktualnych zakupów realizowanych przez gospodarstwa domowe na podstawie informacji z roku poprzedzającego badanie (2022). Wagi te pozostają stałe w ciągu danego roku kalendarzowego. Aktualny system wag na rok 2023 będzie udostępniony w Dziedzinowej Bazie Wiedzy „Ceny”:

http://swaid.stat.gov.pl/Ceny_dashboards/Raporty_predefiniowane/RAP_DBD_CEN_10A.aspx

W 2023 roku, podobnie jak w latach poprzednich, uaktualniana zostanie również, stosownie do zmian zachodzących na rynku, lista reprezentantów czyli wykaz towarów i usług, których ceny podlegają obserwacji. Lista obowiązująca w każdym roku jest przygotowywana w sposób, który pozwala na zachowanie reprezentatywności próby oraz odzwierciedlenie m.in. zmiany zachowań konsumentów (w tym w zakresie dokonywania zakupów przez Internet), struktury sprzedaży detalicznej a także dostępności źródeł danych. Oznacza to, że w wyniku weryfikacji wprowadza się nowe towary i usługi, a eliminuje te, które straciły cechy reprezentatywności lub zniknęły z rynku. Dodatkowo aktualizuje się opisy niektórych produktów. Przy weryfikacji wykorzystuje się wyniki dokonywanej na bieżąco analizy lokalnego rynku, m.in. w trakcie notowania cen.

Podczas przygotowywania zmian na 2023 rok poza nazwą towaru lub usługi, dla którego notowane są ceny w okresach miesięcznych, szczególną uwagę zwracano na specyfikację podstawowych cech jakościowych, takich jak np. gramaturę, skład surowcowy, markę, typ, model czy producenta danego towaru. Taka weryfikacja pozwala na uwzględnianie procesów związanych z tzw. „skimpflacją" lub „shrinkflation" czyli zjawiskiem, w wyniku którego na rynku obserwujemy zwiększoną częstotliwość zmian dotyczących wielkości opakowań, a także składu lub innych cech produktów ujmowanych w badaniu m.in. w kategoriach żywność i napoje. Należy jednak zaznaczyć, że w przypadku większości badanych pozycji obserwuje się i zbiera główne parametry jakościowe w tym jednostkę miary. Zmiany w opakowaniach są zatem uwzględniane na bieżąco poprzez przeliczanie cen do ustalonej jednostki miary.

W 2023 roku do badania włączone zostały nowe towary i usługi m.in. z zakresu medycznych badań diagnostycznych, rekreacji, usług cateringowych, usług kosmetycznych i pielęgnacyjnych. Ograniczono natomiast próbę w zakresie niektórych kategorii usług jak np. naprawy mebli czy sprzętu sportowego.

Należy podkreślić, że dużym wyzwaniem dla ekspertów jest bieżące dostosowywanie metodologii badania oraz procedur zbierania danych do wprowadzanych zmian prawnych lub regulacji cen tj. działań osłonowych (np. w zakresie energii elektrycznej, węgla).

Dodatkowo zgodnie ze standardami upowszechnianymi przez organizacje międzynarodowe statystyka publiczna systematycznie wdraża nowe źródła danych wykorzystywane w badaniu tj. informacje od gestorów (np. w zakresie cen ubezpieczeń i paliw do prywatnych środków transportu), informacje pozyskiwane bezpośrednio z systemów informatycznych sieci handlowych, Internetu, a także metodą webscrapingu (procesu automatycznego wyszukiwana danych na stronach internetowych według określonych algorytmów) zastępując manualne gromadzenie cen. W 2023 roku zwiększono zakres danych wykorzystywanych w obliczeniach wskaźników cen w segmencie leków refundowanych. Dane pozyskiwane z sieci handlowych, a także pozyskane metodą webscrapingu uwzględniane są w obliczeniach wskaźników cen w zakresie artykułów żywnościowych, środków czyszczących i konserwujących do mieszkań czy artykułów papierniczo – higienicznych.

---

[a] Opracowywany jest również koszyk dla grupy emerytów i rencistów razem.